

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני כ"א תשרי תשפ"ב | דף היומי בבלי: ביצה כז
דף היומי בהלכה: מסעיף ו' עד סעיף ח'.
מוסר: שפת תמים - מתחילת פרק ד' עד "ובזה ביארתי המדרש".
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק כ עד סוף פרק כ

להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: dirshu@dirshu.co.il

"הריקוד של שמחת-תורה הציל את חיי" | כך יכול כל אחד מאיתנו להיות 'חתן בראשית' | "באמצע בדיקת הס"ת – זינק לפתע מרן הגרי"ש ונעמד מלאו קומתו. נבהלת... | " 2238

הסיפור היומי

אחד מגדולי ירושלים של אז, התבונן בעלי
המלאכה היושבים בצד ואינם מעזים לרקוד יחד
עם תלמידי החכמים מחמת הבושה. קם אותו
גדול, הפסיק את הריקודים, ופתח ואמר...

Yonatan Sindel/Flash90

כך יכול כל אחד מאיתנו להיות 'חתן בראשית'

"אלא, לומר לנו: ביום זה של שמחת התורה, יש לשמוח בה
לא רק אלה ששקדו על התורה כל השנה כולה ויגעו בה, אלא אף
אלה שהם בעלי מלאכה, ולא עסקו בתורה במשך השנה שעברה,
אולם מקבלים עליהם בס"ד להתחיל מבראשית לקראת השנה
החדשה ולקבוע עתים לתורה.

"ובכן", אמר אותו גדול, "אתם בעלי מלאכה היושבים מן הצד
בהערכה ובכבוד על גדולי התורה, מוכן הנני לקבוע עמכם בשנה זו
שיעורי תורה קבועים להתחלה חדשה, האם מוכנים אתם לכך?"
וכמובן שענו כל הבעלי מלאכה בהסכמה גמורה על הצעתו,
ותיכף לאחר הסכמתם הקימם הרב למעגל הריקוד, ואמר:
"ראויים אתם כחנני בראשית לרקוד עם חתני התורה", ורקדו
כולם ביחד בשמחה לאין קץ.

(קונטרס זמן שמחתנו, מתוך שיחת הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א)

הסיפור ארע בירושלים של אז, כשהיו בה גדולים וצדיקים,
גאונים עצומים בכל תחומי התורה, וכמו כן היו בה בעלי מלאכה
סנדלרים חייטים וכו'. בשמחת תורה, זמן ששמחים בו לכבוד
התורה, קמו גדולי ירושלים תלמידי חכמים מובהקים, ורקדו בכל
עוז בקדושה ובהתלהבות לכבוד התורה, ואילו הבעלי מלאכה
ישבו מן הצד והביטו ברגשי קודש בגדולי ירושלים.

אחד מגדולי ירושלים של אז, התבונן ברגשי נחיתותם של בעלי
המלאכה, ובפרט בכך שנמנעו מלהעזי לקום ולרקוד עם גדולי
ירושלים מחמת הבושה, קם אותו גדול הפסיק את הריקודים,
ודרש: "ביום שמחת תורה מכתירים אנו ב' חתנים, חתן תורה
וחתן בראשית. מילא, מבינים אנו לשם מה חתן תורה - על זכות
סיום התורה. אולם חתן בראשית לשם מה? והלא עוד לא התחלנו
את התורה, ולשם מה מכתירים 'חתן בראשית'?

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

מתי הוא זמן אמירת 'שנים מקרא ואחד תרגום' של 'זאת הברכה'? האם מותר לשבת בעת ההקפות?

דינים ומנהגים להג שמיני עצרת - שמחת תורה | מתוך דפי הלכה למעשה מאת הרה"ג רבי יצחק יעקב פוקס שליט"א

טפחים, הרי שבלא ידיעתם, הם נחשבים כמחיצה החוצצת בין הספרים לבין היושבים וכאילו הספר ברשות אחרת, ואז בשעת הצורך והדחק, מחמת העייפות, יש להקל (הגר"י נויבירט זצ"ל בשש"כ).

ואמנם, מרן החזון איש והגר"י קניבסקי זצ"ל, הקפידו שלא לשבת, אלא כשספר תורה היה בידיהם (אורחות רבנו ח"ב). ומרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל אמר פעם בשמחת תורה, במתק לשונו: "אילו פנים יהיו לדבר, שכל זקני התלמידי חכמים יהיו מחוץ לבית הכנסת, ורק הצעירים ירקדו עם התורה... על כן חובה ללמד זכות בדבר".

אכן, כל שכוחו ברגליו ייצא מחוץ לבית הכנסת לנוח בישיבה. הערה: בשמחת תורה בעת הריקודים והשמחה לכבודה של תורה, יש להקפיד על כל גדרי הצניעות, ועל קיומה של מחיצה כדין בין עזרת גברים לבין עזרת הנשים - שזהו כבודה של תורתנו הקדושה.

זמן אמירת 'שנים מקרא ואחד תרגום' של 'זאת הברכה' - בהושענא רבה (משנ"ב רפ"ה, י"ח וכה"ח, כ"ט בשם האריז"ל והחיד"א וכן נהג החזון איש הובא בספר זכור לדוד עמ' רמ"ה). מכל מקום, קרא ביום שמיני עצרת - לא הפסיד. וצ"ע שהמשנ"ב בתרס"ט, ד כתב לקרוא בשמח"ת.

הזכרת נשמות - 'זכור': יזכור יכול להיאמר גם ביחידות - 'גשר החיים' להגר"מ"ט זצ"ל (ח"א פרק לא אות ב). ועיקר העילוי לנשמת הנפטרים, בנתינת צדקה לעילוי הנשמה, כנאמר: 'כפר לעמך ישראל' - אלו החיים, 'אשר פדית' - אלו המתים. ויש לתת את הצדקה מיד למחרת יו"ט (מנהג בעל תרומת הדשן), ויש הנותנים לצדקה כבר בערב יו"ט, ובשעת ה"זכור" אומרים: "בעבור שנתתי לצדקה בעבורם".

תפילת גשם: בתפילת מוסף, למנהג אשכנז לפני תפילת לחש אומרים "תפילת גשם" ולאחר הכרזת הש"ץ מתפללים לחש בהזכרת "משיב הרוח ומוריד הגשם". מנהג נוסח ספרד לומר "תפילת גשם" בחזרת הש"ץ. ואם הכריזו "משיב הרוח ומוריד הגשם" - אומרים גם הם בלחש משיב וכו'. המתפללים ביחידות, לא יקדימו ביום זה תפילת מוסף לפני הזמן שמתפללים מוסף בבית הכנסת שבמקומם. ומכל מקום, היודע בוודאות שכבר הכריזו בבית הכנסת, אף שלא שמע בעצמו - מזכיר. ואם אינו יודע, לא יזכיר גשם אלא בתפילת מנחה. שאלת הגשמים בברכת ברכך עלינו וכו' - אינה אלא מיום ז' בחשוון.

נר זכרון: נוהגים להדליק לפני יום טוב שמזכירים בו נשמות (יזכור) - נר זכרון לעילוי הנשמות, ונר אחד עולה לכל הנפטרים, ומזכירים בעת ההדלקה שמותיהם (בני אשכנז - עם שם האב. בני ספרד - עם שם האם). יש הנוהגים, שהאיש מדליק נר אחד עבור משפחתו והאשה נר אחד עבור משפחתה.

שכחו להדליק נר זכרון לפני יום טוב: יכולים להדליק (בהעברת אש) בליל יו"ט - בסמוך לשולחן האכילה (שלא יהא "נר לבטלה", שביו"ט אין להעביר אש אלא לצורך, מאור, בישול או חימום בלבד). נזכרו רק ביום, יש להדליק בבית הכנסת, ולקיים: "כבדו ד' באורים". (שו"ע תקי"ד וביאור הלכה שם).

מברכים על הנרות: "להדליק נר של יום טוב". בנות אשכנז והנהוגות כבן איש חי מברכות שהחיינו בהדלקת הנר ובנות ספרד עפ"י הגר"ע יוסף זצ"ל עדיף שתצאנה בברכת שהחיינו שבקידוש. בנוסח תפילת שמיני עצרת, וכן בקידוש אומרים: "ותתן לנו את יום שמיני חג עצרת הזה". טעה ואמר "את חג הסוכות" - נחלקו הדעות אם יצא, וטוב שישמע הקידוש שנית מאחר. הטועה ואמר כבר בלילה "משיב הרוח ומוריד הגשם" - אינו חוזר (משנ"ב קי"ד, ב).

הערה חשובה: כתב בספר שפתי צדיק: "שמעתי מפי קדשו זקני ז"ל (בעל חידושי הרי"ם ז"ל שביום שמיני עצרת, המתפלל בציבור על ידי זה יתוקנו כל תפילותיו שהיו ביחידות מכל השנה". יש שכתב, שיש להקדים אמירת "ברכו בתרא" להקפות - להוציא את העוזבים את בית הכנסת במהלך ההקפות (שו"ת מנחת יצחק ז, י).

ישיבה בעת ההקפות: כתב המשנה ברורה קמ"ו, י"ז: ודע שבעת שנושאים הספר חייבים לעמוד, עד שייעלם הספר מעיניו או עד שיגיע למקומו, ואפילו סמיכה [הישענות] אסורה, שסמיכה כישיבה", כנלמד מ"ויעבור מלכם לפנייהם ויעמדו".

יש המלמדים זכות על היושבים מחמת עייפותם או חולשתם בעת ההקפות: א. חובת העמידה, מן הדין, בתחילת כל הקפה כשאומרים הפסוקים והפזמון, ובוודאי בעת הוצאת הספרים והחזרתם לארון, שאז נקרא ש"נושאים את הספר", אבל לאחר מכן, בפרט כשמתרכזים נושאי הספרים ורוקדים סביבם, הרי זה כאילו הספר "נמצא כעת במקומו" (ערוה"ש, הגרש"ז אויערבך זצ"ל בהליכות שלמה מועדים, ל"ב, ט והגר"ש דבליצקי זצ"ל). כשרוקדים אנשים סביב הספר והם צמודים זה לזה בפחות מג'

החייל הגרמני התעשת מהרה, קם על רגליו בכעס גדול וצעק לעברי: "על חוצפה שכזו אתה תשלם בחיידך!" הוא דרך את נשקו והחל לרדוף אחריי על פני רחובותיה של לודז' הגדולה...

הריקוד שהציל את חיי

גלויות, בעת עריכת ההקפות הקדושות לכבודה של תורה, ניגש להנהיג את ההקפות איש זקן אחד, שעל אף גילו המבוגר היה מפזז ומכרכר בריקודין עילאין. בכל עת ההקפות לא כהתה עינו ולא נס ליחו, כשהוא משמח את כל המתפללים בעוז ותעצומות ומעודדם לרקד ולקפוץ בכל הכוח! - היה זה מחזה מרהיב ומדהים, לראות יהודי זקן יותר מבן תשעים (!) שרוקד ומקפץ כנער צעיר בשמחת תורה.

לאחר התפילה בעריכת הקידוש הגדול של 'חתן תורה' כנהוג, שאל היהודי האורח ממונסי את אותו זקן: אמור נא לי במטותא, לשמחתך הגדולה מה זו עושה? - בטוחני שישנה סיבה טובה לריקודיך הנפלאים ולשמחתך הגדולה ביום "שמחת תורה" דייקא.

אספר לפניך דברים כהווייתן, פתח הזקן הנרגש: בירח אלול תרצ"ט כשפרצו הגרמנים ימ"ש בקול רעש גדול לפולין וכבשוה בתרועות, נכנסו אל העיר לודז' הגדולה, וכדרכם בכל מקום בואם שעטו היישר אל מרכז העיר במצעד ניצחון ראוותני, ותיכף התפזרו בכל רחבי העיר, כשהם מטילים בכל מקום הרס וחורבן באימה ופחד ובעתה. וכדרכם בכל ערי הכיבוש ניגשו תחילה להריסת בית הקברות הגדול של העיר, ולשריפת בתי כנסיות וישיבות ומוסדות הקודש. סכנה גדולה היתה ליהודים באותם ימים להתהלך ברחובה של עיר ששרצה מלאכי חבלה רבים, ואוי לו ליהודי שנפגש עם נאצי צמא דם!

בחג שמחת תורה שנת ת"ש יצאתי חרש עם שחר לתפילת החג שהתקיימה באחד המרתפים הנסתרים, והנה רואה אני בדרכי חייל גרמני צעיר המתנכל לאיש יהודי, הוא פשוט נהנה להתעלל בו מכל צד, באכזריות נוראה הכהו עם האלה שבידו מכות נמרצות, משך בפאותיו ובזקנו בחזקה, וקללו והשפילו ללא הרף.

לא יכולתי לראות בצערו של היהודי, ובראותי כי אין עוד חיילים בשטח התקרבותי מהרה אל הזירה, הפתעתי את החייל מאחוריו והנחתי עליו כמה מכות קשות ונאמנות. מרוב בהלתו עזב החייל את היהודי המסכן, שניצל את ההפוגה הרגעית, לקח את רגליו וברח מן הזירה כל עוד נפשו בו.

כשנוכחתי שברוך ה' עלה בידי להציל את היהודי המוכה, עזבתי חיש את הגרמני והתחלתי אף אני לנוס ולברוח. אך החייל התעשת מהרה, קם על רגליו בכעס גדול, וצעק לעברי: על חוצפה

סיפר הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א:

יהודי נכבד מחשובי תושבי העיר מונסי שבארה"ב, נוהג להגיע מדי שנה לכבוד ירח האיתנים לארץ הקודש, לחוג את הימים הנוראים בצל רבו וקהילתו, ובקרב בני משפחתו שבירושלים עיר הקודש ת"ו.

בשנה שעברה כאשר הרשויות הטילו סגרים ומגבלות שונות מחמת מגפת הקורונה, וקשרי התעופה נעשו קשים ומסובכים, לא היתה אפשרות של טיסה ישירה לארץ הקודש, והוכרח להגיע ארצה דרך מדינות אחרות. וכך מצא את עצמו בתיאום תאריכי יעד משתנים מהיום למחר, כאשר בכל העת מתחלפים להם צבעי 'רמזור' המדינות מאדום לכתום ומירוק לאדום בוהק, וחוזר חלילה...

לאחר שבחסידי השי"ת היה בימים הנוראים בארץ הקודש, קיבל שיחת טלפון דחופה באחד מימי חול המועד סוכות ממנהל הנסיעות האישי שלו, שהודיעו שעכשיו ממש התפנה עבורו מקום בטיסה היוצאת בדחיפות למחרת עם שחר אל אחת ממדינות אמריקה הגדולה, ומשם יצטרך להתמין לטיסה לכיוון מונסי שבניו יורק.

בלית ברירה נאלצו האיש וזוגתו לארוז את מזוודותיהם בזריזות ולהחיש את צעדיהם אל שדה התעופה, לא לפני שעברו את כל הבדיקות הקפדניות בטרם העליה למטוס. ולמחרת בעלות השחר נפרדו בדמעות מבני משפחתם, ומיהרו אל הטיסה המיוחדת שהקלה את דרכם ביציאתה היישר אל ארצות הברית.

אולם עם נחיתת המטוס באותה מדינה נידחת שבאמריקה, התברר להם שזה עתה סגרו שלטונות ארצות הברית את השמים לטיסות פנים, ובימים הקרובים לא תצא שום טיסה לניו יורק! הידיעה הזו נחתה עליהם בימים קשים ביותר, הלא בעוד ימים ספורים יחול יום הושענא רבא, ולאחריו חג שמיני עצרת, וחג שמחת תורה, היכן אפוא יחגגו את החגים הקדושים הללו?

בלית ברירה נאלצו לתור אחר בית מלון מקומי לימים הבאים, הם ביררו אם יש באותה עיר קהילה יהודית כל שהיא, ואכן נודע להם על קהילה אורתודוקסית קטנה שבקצה העיר. שכרו אפוא חדר בבית מלון שבקרבת בית הכנסת המקומי, ואת תפילות החג ערכו באותו בית כנסת קטן שרוב מתפלליו היו יהודים אמריקאים מודרניים המשתייכים לקהילת 'יאנג זירעאל' האמריקאית...

והנה בהגיע יום טוב אחרון, הלא הוא חג שמחת תורה של

מהרו!... אתה עוד תראה את נחת זרועי, אשלח אותך מכאן אל מחנות העינויים הקשים והסאדיסטיים ביותר!" תפס אפוא החייל בידי, והובילני אחריו אל בית המפקדה הצבאית שהקים צבא הרייך בלודז' הכבושה.

אולם באחד מעיקולי הדרך, כשעברנו דרך סמטה צדדית קטנה, עזבתי לפתע בכוח את לפיתתו של החייל, והתחלתי שוב לברוח מהרה על נפשי. החייל החל כמובן רודף אחרי בכל כוחו, אך כאן עמדה לזכותי ההיכרות הטובה שלי עם כל רחובותיה הקטנים והמפותלים של עיר מולדתי לודז', וכך נעלמתי מהרה בין הסמטאות הצרות והמעוקלות, כשהחייל לא מצליח לתפוס לאיזה כיוון ברחתי, וכך ניצלתי ברגע אחרון ממוות לחיים!

לפיכך בכל שנה ושנה בהגיע זמן שמחתנו של שמחת תורה מתמלא לבבי שמחה של מצוה, בזכרון אותו מאורע שבזכות הריקודים של שמחה ניצלו חיילי ולפיכך מרבה אני בריקודים בזה היום להודות ולהלל לפניו יתברך על הניסים והנפלאו והנפלאות שעשה עמדי. - סיים הזקן את סיפורו המרתק!

על טיב אותו מקרה התבטא היהודי האורח ממונסי, שעל אף הקשיים שעברו עליהם בחגיגת הושענא רבא ושמיני עצרת ושמחת תורה בנכר, הכל היה כדאי בשביל לחזות בריקודיו של אותו זקן, ולשמוע מפיו את המעשה המופלא! - כדי שנלמד מכאן כמה גדול כוחה של שמחה של מצוה, שבזכותה ניצל איש ישראל ממוות לחיים טובים ולשלום!

(טיב הקהילה)

שכזו אתה תשלם בחייך! הוא דרך את נשקו, והחל לרוץ ולרדוף אחרי, כשאני בורח כדי להציל את נפשי בכל הכוחות.

כך התרחש לו 'מרדף' קשה על פני רחובותיה של לודז' הגדולה, בעצם יום שמחת תורה! אך בסופו של דבר היה החייל מאומן יותר ממני בריצתו והצליח לתופסני. בראותי כי כן, והבנתי שהנה קצי קרב, גאתה לפתע שמחה גדולה בלבבי על שזכיתי להציל נפש מישראל, שכל המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא (סנהדרין לז.). ולעוצם שמחתי הגדולה, שהשתלבה היטב ביחד עם זמן שמחתנו של שמחת תורה, התחלתי לפתע לרקוד בכל עוז... כך באמצע הרחוב, רקדתי על מקומי בשמחה ובתעצומות, כשהחייל המרושע עומד נכחו נדהם ונפעם!

הוא צעק וצווח ככרוכיא: "דו יודע! וכי אינך יודע כי דויטש-לנד איבער אלעס! [גרמניה מעל הכל... עפ"ל]. ועל חוצפתך הגדולה להכות חייל גרמני, אני יורה בך כאן ועכשיו! אך בטרם אלחץ על ההדק עליך לכרוע כאן ועכשיו על ברכיך ולחפור לך את קברך במו ידיך! נו, שנעלר! שנעלר!" - שאג הגרמני.

אבל אני הייתי כולי אחוז דבקות בעבודת הריקודים הגדולה של שמחת תורה, ולא נתתי אל לבי כלל להקשיב לפקודתו של הנאצי, פשוט המשכתי לרקוד ולרקוד כל עוד רוחי בקרבי!

חשב לו הנאצי, שכנראה זהו דווקא חפצי ורצוני עתה למות כך על קידוש השם, ולכן רוקד אני בשמחה הגדולה הזאת! לפיכך בבת אחת שינה את טעמו, והחל לצרוח: "שמח אתה למות כאן! הא! לא אתן לך את התענוג הזה! אתה לא תמות אצלי כל כך

הסיפור היומי

לפתע זינק רבנו ממקומו כארי ונעמד מלוא קומתו. נבהלתי כהוגן, לא ידעתי מדוע זינק בעוצמה כזאת ממקומו

כשמרן הגרי"ש אלישיב זי"ע התיישב לבדוק ספר תורה עתיק וזעיר, שגודלו מעט יותר מטפח

כך היה נראה בכל רגע משעות היממה.

תלמיד רבנו הג"ר אליהו דיסקין שליט"א, מספר:

ישנו מעשה מפורסם אודות הגה"ק רבי נתן אדלר זיע"א, שנסע יחד עם תלמידו החתם סופר בעיצומה של סופת שלגים. באמצע הנסיעה מת אחד הסוסים. נזדרז העגלון, עשה דרכו אל העירה הסמוכה וחזר, מאושר כולו, כשהצליח בקושי להשיג שור שיוכל לחלצם מן המייצר. בדעתו היה לרתום את השור לעגלה, וכך ישא השור יחד עם הסוס הנותר את העגלה עד העירה הקרובה, שם יקנו סוס נוסף. כיון שראה ר' נתן אדלר מרחוק את השור פוסע לצד בעל העגלה, קפץ לפתע מן העגלה והחל לרקוד על גבי השלג בשמחה עצומה, כשהוא מזמר "לא תחרוש בשור וחמור יחדיו" לתמיהת תלמידו על פשר הריקוד

כי מציון תצא תורה ודבר ד מירושלים

מי שראה את רבנו אפילו פעם אחת, הבחין מיד במראהו הדרוך והמרוכז. גם כשמביטים בתמונתו, מבחינים מיד שמוחו היה מצוי בריכוז שיא.

זו הייתה המציאות שלו!

איני יודע אם הדריכות הזו נבעה מן האחריות שהייתה המונחת על כתפיו - כשבכל רגע היה צריך להכריע בשאלות קשות ומסובכות שזרמו אליו מכל רחבי העולם היהודי - או שמא מתוך החרדה מאיסור ביטול תורה.

היה נראה כמו מצביא המצוי בעיצומו של קרב מכריע, שבו צריך להפעיל את שיקול דעתו בכל רגע, משום שכישלון במלחמה יוטל על כתפיו בלבד.

ובדורות בעניינים אלו, התיישב לדקדק בדינו של ספר התורה, ובדרך אגב התעניין רבות בצורת האותיות. יש רבנו וריכוז את כל חושי באותיות שלפניו. ישבתי מעברו השני של השולחן וגללתי את ספר התורה הזעיר.

לפתע זינק רבנו ממקומו כארי ונעמד מלוא קומתו. נבהלתי כהוגן, לא ידעתי מדוע זינק בעוצה כזאת ממקומו. לקח לי רגעים אחדים לתפוס את המתחולל... ואז הבנתי...

תוך כדי שגללתי את הספר הזעיר היטיתי והרמתי אותו במקצת... והלא הלכה פסוקה היא שצריך לעמוד מלוא קומתו בפני ספר תורה העומד.

היה זה ספר תורה זעיר. עקב כך, אפשר מבלי משים להרימו במקצת באמצע גלילתו, מבלי לחוש שמרימים אותו. גם ההרגשה היא שונה. כשמגביהים ספר תורה גדול, הרי כל החושים דרוכים למשימה ה"הגבהה", שונה הדבר ספר תורה זעיר, שבתנועה קלה אפשר "להגביהו" מבלי לשים לב. אבל כשהדברים אמורים ברבנו, הדרוך ומרוכז עשרים וארבע שעות ביממה כדי לעשות רצון קונו הרי הוא שם לב לכת תנועה קלה, מבלי לתת למראה העיניים להטעותו.

(גדולה שמושה)

באמצע השלג אמר, שבמשך כל ימי חייו לא הזדמן לו לקיים את צווי התורה "לא תחרוש בשור וחמור יחדיו", שהרי לא נתעסק בכגון אלו מעולם, ועכשיו כשהזדמן לידו, וכי לא ירקוד וישמח על כך?!

כשסיפר החתם סופר על גדלותו של רבו הגדול, הביא מעשה זה לדוגמא, איך צריך "לחיות" כל מה שלומדים ולקשר כל דבר מהתורה - למעשה. יכול אדם ללמוד את כל התורה, וכשמגיע הדבר למעשה הוא אינו מצליח לקשר בין המציאות שלפניו להלכה שלמד. הוא עצמו, בראותו את העגלון מביא את השור, לא עלה בדעתו האיסור הזה. רק מי ש"חיי" את התורה, יודע לקשר בין המציאות לבין דברי התורה שלמד. מעשה מעין זה חזיתי אני בדורנו אנו:

ספר תורה עתיק וזעיר, שגודלו מעט יותר מטפח, העלה עמו סבי זקני, הגאון רבי יהושע זעליג דיסקין זצ"ל, רבה של העיירה "פרדס חנה", בעת עלותו מן הגולה לארץ ישראל. ספר תורה זה נכתב לפני כמה וכמה דורות, ועבר בירושה מדור לדור. ספר התורה הזעיר והנדיר נשמר בקרב בני המשפחה כאוצר יקר.

באחד הימים התעוררה השאלה בנוגע לכשרותו של אותו ספר תורה. עליתי אל בית רבנו, כשבחיקי שמור מכל משמר אותו ספר תורה. רבנו, בהיותו מומחה עצום בהלכות סת"ם, יחיד בדורו

עניינא דיומא

היכן נזכר מספר הפרשיות של התורה?

5 דברים שאולי לא ידעת על מנין הפרשיות בתורה

אבוהב, שפרשת 'וזאת הברכה' אינה נכללת בכלל מנין הפרשיות, שאין קורין אותה בשבת רק בשמחת תורה (הובא בדבש לפי מערכת פ' אות ג'). תירוץ נפלא כיצא בזה נאמר על ידי הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זצ"ל: "וזאת הברכה אינה פרשה, אלא לכשיקיימו כל התורה אז מבטיחה התורה 'וזאת הברכה', עכ"ד.

יש אומרים שפרשיות תרומה ותצוה נחשבות פרשה אחת
מין החיד"א מחדש (חומת אנך - תצוה ובשאר ספריו) שפרשת תרומה ופרשת תצוה נחשבות כאחת, לכבוד משה רבינו ע"ה שלא נזכר שמו בפרשת תצוה, כפי שאמר 'מחני נא מספרך אשר כתבת', ולכבודו נחשבת פר' תצוה כאילו היא סיום פרשת תרומה, שבה כן נזכר שמו כמה פעמים.

פרשיות 'נצבים וילך' נמנות כפרשה אחת
מהר"ם זכות (בפירושו לזוהר) מתרץ שפרשיות "נצבים-

היכן נזכר מספר הפרשיות של התורה?

בדברי חכמינו ז"ל לא מפורט סדר הפרשיות בשלימותן, רק פרשיות בודדות כגון: "ואתה תצוה" (מגילה כט:), "כי תשא" (שם ל:), "ויקהל" (שם), צו את אהרן (שם כט:), "קדושים תהיו" (זבחים כח:). אבל סך מספר הפרשיות שיש בתורה איתא במדרש הנעלם (זוה"ק פר' וירא קד:), בזוהר הק' (פר' ויקהל ר:), ובתיקוני זוהר (תיקון יג דף כט:): "דיש בתורה ג"ן סדרים דאורייתא, וזהו דכתיב (שיר השירים ד, יב) "גן נעול אחותי כלה. והביא מין החיד"א (בספרו 'דבש לפי מערכה פ' אות ג') בשם ספר קדמון (על קלף כתב יד) סימן לדבר, מה שנאמר (שמות לא, יח) לוחות אב"ן - גימטריא ג"ן.

יש אומרים שפרשת 'וזאת הברכה' אינה נכללת במנין הפרשיות
מקשים העולם מדוע נקטו חז"ל ג"ן פרשיות, בו בזמן שיש לנו נ"ד פרשיות? מהר"ם זכות (בפירושו לזוהר) כותב בשם מהר"ש

ברירה (מחמת השבתות) מחלקים אותן לשתיים, ומביא ראיה לזה, שמצא בספר קדמון על קלף כתב יד, שג"ן פרשיות הם, ומפרט שם כל הפרשיות ומזכיר פרשת 'נצבים' ומסיים בפרשת 'וזאת הברכה' בלא שמזכיר פרשת וילך, על כרחך דהם פרשה אחת אלא דזימנין מחלקים אותה לשתיים. אף הגר"א מוילנא בביאור הגר"א (על תיקוני זוהר תיקום י"ג דף כט:): כתב כן, וזה לשונו: "נצבים וילך סדרא אחד הוא, ולא חלקו אלא להפסיק בין תבוא לראש השנה כשחל בב"ג" עכ"ל.

(ע"פ גיליון 'בית מדרש' שע"י ישיבת מיר)

וילך" על פי הרוב מחוברות, ואף על פי שלפעמים הם נפרדות (בשנה מעוברת), הן נמנות בדברי חז"ל כאחת, משום שהם סמוכות ונקראות יחד יותר משאר פרשיות שאינן נקראות כאחת אלא בשנה פשוטה (משא"כ נצבים-וילך לפעמים מחוברות אף בשנה מעוברת).

פרשיות 'נצבים וילך' הן באמת פרשה אחת

מין החיד"א (דבש לפי מערכת פ' אות ג') מוסיף על כך, שיש לומר שפרשיות נצבים וילך הן באמת פרשה אחת, ורק כשאין

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

מה יעשה אדם הרואה יהודי מבוגר ומסתפק אם הוא כבר בן שבעים, האם עליו לקום מפניו מספק?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

שזורק ממחטות וכדו' על הרצפה, עובר על עשה זה. ולפי זה לכאורה, מי שרואה פסולת ומרימה מקיים מצוות מורא מקדש. ואם רואה פסולת ואינו מרימה, כתב הגר"ח קנייבסקי שגם זה שייך קצת לעשה של מורא מקדש.

עשה נוסף עשוי מספר לשון הרע לעבור: אם הוא מספר על זקן, ואפילו עם הארץ, ומגנהו בפניו, עובר על 'והדרת פני זקן'. ומהו גיל 'זקן' לענין חיוב 'והדרת' - ב'ביאורים ומוספים' מובא בשם הפוסקים שזקן היינו מכן שבעים [ויש דעות שכבר מגיל ששים]. גם המדבר לשון הרע על תלמיד חכם ואפילו אינו זקן, ומגנהו בפניו, עובר על עשה זה, מלבד העוון החמור של ביזוי תלמידי חכמים [וראה בביאורים ומוספים שיטות הפוסקים לגבי הגדר ההלכתי של 'תלמיד חכם' לגבי חיוב קימה].

ב'ביאורים ומוספים' מובא נידון מעניין ומצוי מאוד בענין חיוב קימה בפני זקן: מה יעשה אדם הרואה יהודי מבוגר ומסתפק אם הוא כבר בן שבעים, האם עליו להחמיר מספק? בשו"ת שלמת חיים כתב, וכן דעת הגרי"ש אלישיב והגר"ש ואזנר, שיש להחמיר בזה [הגר"ש ואזנר כתב שזאת רק כאשר מסתפק לגבי גיל שבעים, אולם המחמיר כהדעות שזקן הוא כבר מגיל ששים, אינו צריך להחמיר מספק]. אמנם הגר"א גניחובסקי הביא בשם החזו"א שאין צריך להחמיר מספק, משום שרוב אינם זקנים, וכן הולכים אחר חזקה דמעיקרא. וכן כתב הגר"א ל שטיינמן בשם החזו"א לגבי ספק תלמיד חכם, שאין צריך להחמיר לקום מפניו מספק, משום שרוב אינם תלמידי חכמים. וכן כתב הגר"ח קנייבסקי.

בסעיפים הנלמדים היום בסדר הלימוד היומי ב'חפץ חיים' אנו למדים על עשין נוספים שלפעמים עשוי המספר לשון הרע לעבור עליהם:

המדבר לשון הרע ורכילות בבית המדרש או בבית הכנסת - עובר גם בעשה של 'ומקדשי תיראו'. גם ללומדי תורה בקביעות בבית המדרש לא הותר אלא לאכול ולשתות שם [ובזמננו נהגו להקל קצת גם לדבר דברי חול הנצרכים להם, ומובא ב'ביאורים ומוספים' שטעם ההיתר הוא כדי שלא יבטלו מלימודם, וכמו שהתירו אכילה ושתייה], אבל שחוק והיתול ושיחה בטילה לא התירו. ואם כן - כותב ה'חפץ חיים' - על אחת כמה וכמה דיבורי לשון הרע ורכילות, שבזה מראה בעצמו שאינו מאמין שהקב"ה ישרה שכירתו בבית הזה, ולכך הוא מעז פניו אפילו בבית המלך לדבר שלא כרצון המלך.

בהגה"ה מוסיף ה'חפץ חיים', שהדבר חמור שבעתיים כאשר הדברים נעשים על ידי אנשים חשובים שעומדים במזרח בית הכנסת, שיש בזה חילול ה' ברבים וחמור יותר מסתם חילול ה'. על חומרת חילול ה' שיכול להיגרם מהתנהגותו של אדם חשוב, מובא ב'ביאורים ומוספים' מה שסיפר בנו של ה'חפץ חיים', ר' לייב, שבזקנותו של אביו סמוך להסתלקותו, אף שהיה לו קשה ללמוד מחמת חולשתו, היה מבקש שיניחו חומש פתוח לפניו כדי שלא ייגרם חילול ה' אם ייכנס אדם אצלו וימצאנו יושב בטל.

בעניין העשה של 'ומקדשי תיראו', מובאת ב'ביאורים ומוספים' דעת הגרי"ש אלישיב שמי שלא נזהר בניקיון בית המדרש, כגון

פג ששהה באינקובטור - כיצד מחשבים את יום המילה ופדיון הבן?

ביצה דף כז

ההוא בוכרא

לכאורא בזמנינו נשתנה הדין. וכך גם לענין פדיון הבן אין לזה שייכות להלכה למשה מסיני של טריפות, הגמרא (ב"ק שם) לומדת בכור שנטרף שאין פודין אותו מ'אך פדה תפדה', ולענין פדיון הבן, טריפה, ונפל, הכל תלוי בחיות.

וכאשר נשאל הגר"ש למעשה על תינוק שנולד עם חור במעיים אפשר לפדות אותו גם בברכה. השיב שאפשר לברך, זה כמו חתך באצבע. ואף קודם שריפאו אותו.

ולגבי פג ששהה באינקובטור, ולאחר יומיים בא האב לפני רבינו ושאלתו בפיו, מאימתי מתחילים ספירת הימים ללידת תינוק פג, מיום הלידה או מיום צאתו מהאינקובטור. והשיבו רבינו, שאת שמונת ימי המילה יש למנות מיום צאתו מהאינקובטור, אבל את השלושים יום לפדיון הבן יש למנות מיום הלידה [ואין כן דעת הגרש"ז אויערבאך זצ"ל ע"י נשמת אברהם ח"ב סי' שה סק"ב, אוצר פדיון הבן ח"א פ"ג ס"י - יא.], וכן לענין קביעת יום הבר מצוה. (פניני אי"ש פרשת בא תשעז)

בשיעור על מסכת בכורות (דף מט) הביא הגר"ש אלישיב זצ"ל את דברי הגמרא בבא קמא (יא:) שאומרת שאם הבכור נעשה טריפה קודם שלושים יום אינו חייב בפדיון, וכן נפסק בשולחן ערוך (יו"ד סי' שה ס"ב).

והוסיף הגר"ש שיש מציאות מצויה שהבן נולד טריפה אבל בזמנינו אפשר לרפאותו, כגון שנולד עם נקב במעיים שאפשר לרפאותו ע"י ניתוח, ודן בזה האם יש לו דין טריפה ופטור מפדיון הבן, או כיון שאפשר לרפאותו אינו בכלל טריפה.

ולענין איסור אכילת טריפה ודאי אי אפשר להתיר מטעם זה, כי התורה אסרה טריפות מהלכה למשה מסיני, ואין נפקא מינה אם יכולה לחיות או לא, וכמו שהרשב"א בשו"ת (ח"א סי' צח) מתבטא לגבי דין כל יתר כנטול דמי וטריפה "ואע"פ שהוא מרבה כחול ימים עם יתרונו". ולענין ההורג את הטריפה שאי אפשר להורגו, במציאות שאפשר לרפאותו הוא לא נחשב גברא קטילא, ולענין רציחה לכאורה זה תלוי אם הוא גברא קטילא או לא, א"כ

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

איזה חלק של הלולב מוגדר כ'ראש' הלולב?

Hadas Parush/Flash90

השולחן ערוך מביא להלכה את הפירוש הראשון, אך יש מפרשים שאף הוא מסכים לפירוש השני, או השלישי, דהיינו, שקטימת ראשם של העלים האמצעיים, או העלה האמצעי, פוסלת את הלולב גם כשרוב העלים לא נקטמו. והרמ"א, פוסק כפירוש השלישי.

[שו"ע תרמה, ה, משנ"ב כו-כו, וביה"ל ד"ה רוב]

לולב שראשו נקטם - פסול. וכמה פירושים נאמרו בהגדרת 'ראש' הלולב לענין זה: 1. רוב העלים שגובהם מגיע מעל לסיום שידרת הלולב. 2. שנים מתוך שלושת העלים האמצעיים היוצאים מראש השידרה, כלומר, ה'תימות האמצעית' (ראה תקציר לאתמול), ושתי ה'תימות' שמשני צידיה. 3. ה'תימות' האמצעית שבלולב. ולפי הפירוש השלישי, קטימת העלים האחרים אינה פוסלת את הלולב.

ה'חור' שבאמצעותו ניתן לוודא שראש העלה של הלולב לא נקטם

אומרים, שניתן להקל וליטול אף לולב שנקטם בו רוב העלה האמצעי, ואף לברך עליו; ויש חולקים. ויש שכתב עצה לבדיקת לולב שספק אם נקטם - שעל פי רוב יש בראש עלי הלולב כעין 'חור' טבעי, וניתן לבדוק בעזרת זכוכית מגדלת, ואם ניכר שהחור מעוגל ללא פגם, הרי זה בירור מוחלט שראש העלה לא נקטם.

[שו"ע תרמה, ה, משנ"ב כו, כח רל, ושעה"צ כט; ביאורים ומוספים דרשו, 47 ו'52]

בהמשך לאמור: נחלקו הפוסקים בנוגע למידת הקטימה הפוסלת את ראש הלולב: יש אומרים שאף קטימה כלשהי פוסלת, ויש אומרים שדווקא קטימת רוב העלה, (או העלים, ראה לעיל), פוסלת. ולהלכה, יש להחמיר אף בקטימה כלשהי; ויש להחמיר אף בספק אם נקטם, אם יש סיבה לחשוש לכך. ובשעת הדחק - יש

שני החלקים של העלה העליון שבלולב נראים כמו מזלג - האם הלולב כשר?

הפוסקים, שהפסול הוא רק כשיש מרחק ניכר בין שתי ה'שיניים'; ויש מגדולי ישראל שנהגו להחמיר גם בהמְנֵק כלשהו. ונחלקו הפוסקים בדעת השולחן ערוך, אם פְּסוּל הַמְנֵק הוא דווקא כשהוא נוצר ברוב העלים, או אף כשנעשה רק ברוב העלים העליונים, שהם 'ראש' הלולב, (ראה לעיל).

[שו"ע תרמה, ז, משנ"ב לב, וביה"ל ד"ה נסדק; ביאורים ומוספים דרשו, 53 ו'64]

לדעת הרמ"א, לולב ששני חלקי ה'תימות' האמצעית שבו נפרדו והתרחקו זה מזה, עד שהם נראים כעלים נפרדים - אף במקרה שאורך מקום ההפרדה אינו פוסל את הלולב, (ראה תקציר לאתמול), הלולב פסול. ולכתחילה, ראוי להחמיר גם במקרה שנפרדו התימות הסמוכות לתימות האמצעית. פְּסוּל זה מְכַוְנָה הַמְנֵק, שפירושו 'מזלג', כלומר, שהתימות ששני חלקיה נפרדו, דומה למזלג בעל שתי שיניים. וכתבו

* עלי הלולב גדלים שְׁנַיִם שְׁנַיִם, כאשר כל שני עלים מחוברים בצידם האחד; וחיבור זה, מכונה 'תְּיוֹמָת'. ואם נפרדה התיזמת ברוב הלולב - דהיינו שברוב העלים נפרד רוב החיבור הנ"ל - פסול. ויש אומרים, שאף אם נפרדה רק התיזמת האמצעית של הלולב, הריהו פסול. וכן מנהג בני אשכנז. וכמו כן, לדעת הרמ"א, אם העלה האמצעי של הלולב גדל ללא תיומת, הלולב פסול.

* בתורה נאמר על האתרוג: "פְּרִי עֵץ הָדָר", וקיבלו חכמינו ז"ל, שארבעת המינים למינים זה מזה, וגם הלולב, ההדס, והערבה, צריכים להיות 'הדר'.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

חולה האוכל פת ביום הכיפורים - האם צריך ליטול ידיים?

ביום הכיפורים פחות משיעור כ'כותבת' (ראה במקורות). ובנוגע לנטילת ידיים לקראת תפילה - אם לא עשה צרכיו לפני התפילה, ולא ידוע לו שנגע במקומות המכוסים, לא יטול ידיו; וראה במקורות. והנוגע במנעליו, או בבוץ, וכדומה - לא יטול ידיו אף לקראת תפילה, אלא ירחץ את המקום המלוכלך בלבד.

[שו"ע תריג, ג, משנ"ב ו-ז, שעה"צ ט, ביה"ל ד"ה ואם; וראה עוד שם, ושעה"צ ז; ביאורים ומוספים דרשו, 15 ו-17, וראה שם, 8, 9 ו-16]

כהן נוטל ידיו ביום הכיפורים לפני 'ברכת כהנים', כרגיל, דהיינו את האצבעות עם כף היד. וכן חולה הנוטל ידיו לאכילת פת, נוטל ידיו כרגיל; וכן נוטל 'מים אחרונים' לאחר האכילה. אולם, נחלקו הפוסקים בנוגע לחולה האוכל פחות מ'כביצה' - שבאופן זה חובת הנטילה אינה מוסכמת, ולכן אין מברכים עליה 'על נטילת ידיים' - האם יטול ידיו; ושאלה זו מצויה אצל החולים שאוכלים

הלוח היומי

כ"א בתשרי | הושענא רבה

תק"פ; ר' משה ב"ר דן שהם זצ"ל, מדולינה, ב' דברי משה, אמרי שהם ושרף פרי עץ חיים.

תקפ"ב: ר' רפאל ב"ר מרדכי בירדוגו זצ"ל, ב' משפטים ישרים, מי מנוחות ועוד.

תרס"ד: ר' דוד משה ב"ר ישראל (מרוזין) פרימן זצ"ל, האדמו"ר מצ'ורטקוב.

תש"ג: נעקה"ש ר' דוד אהרון ב"ר יעקב אריה לייב הי"ד האדמו"ר מטריסק ז'וריק.

תשי"ט: ר' שמואל גדליה ב"ר יוסף ניימן זצ"ל, ב' גידולי שמואל.

תשכ"ב: ר' אברהם שמואל בנימין ב"ר עקיבא סופר זצ"ל, אב"ד פרשבורג וב' חשב סופר.

תשמ"ו: ר' יעקב אריה ב"ר מרדכי זוסיא זצ"ל, האדמו"ר מטריסק, ב' עקבי יעקב.

לפי דעה אחת, ביום זה בשנת ב' אלפים ש"י, נפטר יוסף הצדיק. בשנת ב' אלפים תתקל"ז, ביום זה תמו שבעת הימים השניים בחג שעשה שלמה המלך ע"ה בגמר בניית ביהמ"ק, "ויעש שלמה בעת ההיא את החג [על בניין הבית] וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני ד'..." (מלכים א' ח' ס"ה).

בשנת ג' אלפים ת"ט, התקיימה נבואת חגי (פ"ב) לזרובבל פחת יהודה וליהושע הכה"ג לחזקם ולעודדם במלאכת בניין ביהמ"ק השני "כי גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון".

יארצייט

תקל"א: ר' מנחם מנדל ב"ר אליעזר זצ"ל, מפרמישלאן ב' דרכי ישרים.

תקס"ד: ר' יהודה בכור ב"ר ישראל יעקב בורלא זצ"ל, ב' נחלת יהודא.

סגולת ימי הושענא רבה ושמחת תורה

כתב מרן הגר"ח פלאג'י: "מאוד מאוד יזהר בתפילות שמיני עצרת לאומרם בכוונה גדולה, כי אין בכל אלו הימים יום רצון לה' לשמוע תפילתו בכל מה דבעי כיום הזה".

(מועד לכל חי סימן כה אות סא)

כל מי שמתפלל בכוונה בהושענא רבה ושמיני עצרת ושמחת תורה, יתפלל כל השנה כולה בכוונה.

(שער יששכר סוכות - בשם החוזה מלובלין בשם הבעש"ט)

נשתדל להתאמץ בהושענא רבה ובשמחת תורה להתפלל בכוונת הלב, שהתפילות בימים אלו מסוגלות ביותר.

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il